

IKÄÄNTYNEIDEN ASUMISEN KEHITTÄMISOHJELMAN 2013-2017 PÄÄTÖSJUHLA
24.11.2017 Hilton Strand, John Stenbergin ranta 4, Helsinki

SENIORIGHETTOJA JA AIDATTUJA ALUEITA EMME HALUA- IKÄÄNTYNEIDEN
ASUMISEN KEHITTÄMISTÄ YHDESSÄ JA VANHUSNEUVOSTOJA KUULLEN

Arvoisat osanottajat

Otsikko saattaa hätkähdyttää useimpia läsnäolijoita, sillä ihan oikeasti meillähän Suomessa ei ole varsinaisia ghettoja, siten kuin olemme ne oppineet ymmärtämään. Ehkä tuo otsikko saa meidät miettimään, millaista asumista me oikein loppuelämäämme haluamme.

Olemme kuulleet kehittämisvuosien varrella paljon erilaisista asumisen muodoista ja niiden hyvistä sekä huonoista ja kehitettävistä puolista. Tänäkin on jo käsitelty myös ohjelman pohjalta syntyneistä ajatuksista tulevaisuudessa toteutettavia ratkaisuja. Haasteesta olemme varmaan kaikki yhtä mieltä. Suurin vaikeus on asumisen ja palveluiden yhteen sovittaminen sekä ikääntyneiden toimintakyvyn ja elämänlaadun sekä elämänilon ylläpitäminen.

Tähän pohjautuu ajatus siitä, että Tampereen Vanhusneuvosto ei halua rakennettavaksi rakennusyritysten nykyisin tekemiä senioreille tarkoitettuja kalliita kerrostaloja, jotka vielä sijaitsevat niin lähekkäin, ettei oikein auringonvaloa näy. Joissakin taloissa on kuntosali ja ehkä pieni kauppa ja baari. Alueella asuu lähekkäin vain ikääntyneitä asukkaita eikä eri sukupolvia ole näköpiirissäkään. Me olisimme paljon laajemman ja monipuolisemman asumisen kannalla.

Mutta tosiasia on se, että me kaikki haluamme elää omassa tutussa kodissamme niin kauan kuin se on mahdollista. Tietysti kodista ei saa tulla vankilaa, josta ei pääse omin avuin ulos. Ymmärrän muuton senioritaloon heidän kohdallaan, joiden asunto sijaitsee taloyhtiössä, jossa ei ole hissiä eikä sitä aiotakaan tehdä. On ymmärrettävää, että kunnan huonontuessa on helpompi asua talossa, joka on tehty esteettömäksi ja siellä on hissi. Mutta muutto omasta asunnosta kalliiseen senioritaloon ei ole välttämätöntä, jos omaa asuntoa voidaan kunnostaa paremmin apuvälineille sopivaksi. Tietysti on monenlaisia senioritaloja ja asuntoyhteisöjä, joihin muutetaan monesta eri syystä. Rakennusyritysten lisäksi senioritaloja tekevät yleishyödylliset yhteisöt ja säätiöt. Näiden asunnoissa on yleensä vuokrataso kohtuullinen ja omistuspohjainen asuntokin kohtuuhinnalla ostettavissa.

Tampereellakin kuten varmasti muuallakin tulee vanhusneuvostolle entistä enemmän toiveita yhteisöllisen asumisen mahdollisuuksista. Meillä asuu paljon iäkkäitä tehdastyötä tehneitä naisia, joiden miehet ovat jo nukkuneet pois ja he kokevat olevansa hyvin yksinäisiä. Yksinäisyys on erittäin suuri ongelma monelle ikääntyneelle, mutta ei se suinkaan tuntematon ole myöskään muun ikäisille yksin asuville henkilöille. Meidän pitää muistaa, että kaikki yksin elävät eivät suinkaan ole yksinäisiä.

Vuonna 2014 Tampereen Vanhusneuvosto järjesti yhteisöllistä asumista käsittelevän seminaarin, johon saapui lähes 100 osanottajaa. Tuloksena oli aloite kaupungille yhteisöllisen asumisen eri muotojen mahdollistaminen kaavoituksella ja ostamalla isompia asuntoja, joihin mahtuisi 3-5 asukasta ja heillä olisi yhteinen olohuone ja keittiö.

Pian tämän jälkeen kaupunki sai aloitteen Tanskan mallisesta Muistisairaiden kylästä, mutta siihen kaupunki ei innostunut. Samaan aikaan Kotipirtti ry, jonka alaisena toimii Kotipirtin palvelutalo kuudellekymmenelle asukkaalle, valmisteli strategiaansa vuoteen 2030 ja totesi, että meidän on laajennuttava tulevaa maakuntamallia varten. Näin pieni yksikkö ei tule pärjäämään isojen monikansallisten yhtiöiden paineessa.

Monen mutkan jälkeen kuulumme, että kaupunki voi mitoittaa 32 muistisairaana asunnot Kotipirtin yhteyteen. Asuntorahaston kanssa käymämme keskustelun jälkeen päädyimme yhdessä siihen, että ARA järjestää arkkitehtikilpailun alueemme monisukupolvisen yhteisökylän suunnittelemiseksi. Mukaan tuli Ympäristöministeriön IKÄASKE, ARA, Tampereen kaupungin asuntotoimi, kiinteistötoimi, kaavoitus, ikääntyneiden palvelut, Tesomalla toimivan OMA TESOMAn hankejohtaja, Vanhusneuvosto, Vuokratalosäätiö, jonka asunnot ovat Kotipirtin vieressä ja tietysti Kotipirtti ry sekä sen vieressä sijaitseva Asunto Oy Tampereen Omapirtti, jonka asunnoista Kotipirtti omistaa yli puolet. Nimeksi vakiintui Käräjätörmän monisukupolvinen yhteisökylä.

Ajatus lähti siitä, että nykyisin koko yhteiskunta on eriytynyt omiksi ryhmikseen, eikä meillä ole kovinkaan paljon tekemistä eri sukupolvien välillä. Nuoret eivät tunne ikääntyneitä laajasti eikä vanhukset nuoria, vaan jopa pelkäävät heitä. Kun asumme kaikki yhdessä vauvasta vaariin ja murkusta mummoon sekä kaikki siltä väliltä ja tuemme toinen toistamme, niin kaikilla on paljon parempi olla.

Tavoite on siis saada tähän kylään muuttamaan eri ikäisiä perheitä lapsineen, yksin asuvia, kaksin asuvia, perheitä, joiden omainen on saanut muistisairauden ja hän voi asua perheen viereisessä asunnossa, jolloin huoli ja murhe hänen pärjäämisestään jää pienemmäksi. Kun vanhus on nukkunut pois, niin yksiön voi ottaa oman nuorison käyttöön tai vuokrataan se jollekin muulle. Myös perhehoidolle ja kimppakämpille löytyy tilaa. Maahanmuuttajat kotiutuvat paremmin yhdessä asioita tekemällä ja opiskelijat, jotka valmistuvat muistisairaiden ja muiden vanhusten hoitajiksi, saavat käytännön kokemusta ja voivat suorittaa harjoittelun kylässä. Tampereen ammattikorkeakoulun kanssa olemme jo aloittaneet mietinnän siitä, miten saamme opiskelijat huomaamaan, että mahdollisimman henkilökohtainen kohtaaminen ikääntyvien kanssa, auttaa heidän hyvinvointiaan pitkälle. Olemme sopineet hoitohenkilökunnan opiskelun muuttamisesta lääkehoidollisesta painotuksesta enemmän henkilökohtaiseen kohtaamiseen.

Kaiken kruunaa 32 muistisairasta, jotka asuvat muiden joukossa omissa asunnoissaan, mutta hoitohenkilökunta on lähellä ja tekniikka auttaa turvallisuudessa. He saavat liikkua vapaasti, mutta eri talojen välissä oleva sähköinen portti ilmoittaa, milloin mennään liian kauas. Pihat alueella ovat todella

viihtyisät ja toimintaa täynnä, jotta kaikilla on tekemistä ja katselemista. Kulkuväylät ovat esteettömiä ja niillä pääsee hyvin rollaattorilla tai vaikka sängyllä. Pyrimme siihen, että pihat ja kulkukäytävät olisivat myös talvella hyvin käytettävissä. Siinä on arkkitehteillämme vielä pohtimista!

Koska henkilökunta tekee kolmivuorotyötä, niin myös pieni vuoropäiväkoti on alueella ja iso ravintola, jossa tehdään kotiruokaa. Siellä voidaan myös pitää juhlia ja erilaisia tilaisuuksia. Osan siitä voi rajata erilaisille harrastuksille ja esityksille. Kylässä toimii pieni kauppa, apteekkipiste ja hyviin tuotteisiin erikoistunut baari. Lisäksi eri fysioterapeutit, kampaajat, parturit ym. ovat alueelle tervetulleita. Eikös ole hyvä alue!

Tällä reseptillä arkkitehtitoimistot saivat tehdä meille oman suunnitelman kesällä 2016 ja esittää, millaista siellä voisi olla. Työtä saapui 23, joista valitsimme 4 ja he jatkoivat työtään siten, että tämän vuoden tammikuussa oli työt valmiina ja tuomaristo sai työnsä valmiiksi huhtikuun alussa. Tulos julkistettiin isossa yhteisöllisyyttä ja yhteisöllistä asumista käsittelevässä seminaarissa Tampere-talossa.

Nyt olemme siinä vaiheessa, että hankekehittämissopimus on käynyt kaupungin lakiosaston käsittelyssä ja voittaneet kaksi arkkitehtitoimistoa Uki Arkkitehdit ja Optiplan ovat antaneet tarjouksen kaupungille ja odotamme pääsevämme jatkamaan vielä innovatiivisempaa suunnitelmaa eteenpäin.

Tämä kaikki on vaatinut erittäin monen ja sitoutuneen ihmisen panoksen sekä eri seminaarien antaman tiedon ja uusien ajatusten virran. Vaikeuksia on varmaan odotettavissa ja suurimpia ovat oman pään sisällä olevat piintyneet ajatusmallit, mutta kun tahtotila kaikilla on sama, niin eteenpäin pääseminen on aivan varmasti mahdollista.

Tällä konseptilla voimme auttaa tulevaisuudessa toisiamme ymmärtämään paremmin muistisairaita ja auttaa heidän virkistymistään ja liikkumistaan entistä enemmän. Yhteisöllisessä toinen toistamme tukevassa asumisessa myös he pääsevät elämään oman näköistään elämää ja kokevat olevansa tämän yhteiskunnan täysivaltaisia jäseniä! Makuulla he eivät varmasti parane tai kuntoudu!

Haluan kiittää niin asuntoneuvos Raija Hynystä, joka kuultuaan ajatuksesta oli valmis kannustamaan asian eteenpäin vientiä sekä ohjelmapäällikkö Sari Hosianahoa, joka on pitänyt minut ajan tasalla kaikista asiaan kuuluvista seminaareista ja EXit Planeista! Puhumattakaan ARasta osallistuneita erityisasiantuntija Saara Nyyssölää, rahoitusylitarkastajaa Ritvaliisa Rinnemaata, kehittämisarkkitehti Kaisu Kammosta ja kehittämisspäällikkö Sampo Valliusta sekä kaikkia Tampereen päässä eniten asiaa eteenpäin vieneitä ja suurimman vastuun kantaneita asunto- ja kehityspäällikkö Auli Heinävää ja kaavoitusarkkitehti Raija Mikkolaa. Tietysti olen kiitollinen kaikille mukana olleille asiantuntijoille ja osallistujille. Nythän työ vasta alkaa ja valmista tulisi olla 2021 palvelukorttelin osalta, johon valmistuu asunnot noin 400 ja 10 vuoden kuluttua koko monisukupolvinen yhteisökylä pitäisi sisällään noin 700 asukasta.

Mitään ei saa ellei ole haaveita! Tapanani ei ole antaa periksi, jos uskon asian olevan tarpeellinen meille kaikille ja 100-vuotiaalle Suomelle ! Siispä menemme eteenpäin täydellä höyryllä! Pitäkääpä peukkuja, että kaikki loksahda kohdalleen! Kiitos!